

Voor Nederland in Europa

Universiteit Maastricht

Inhoud

01.	Universiteit Maastricht (UM): sociaal-economische krachtbron	3
02.	Maatwerk voor Maastricht	4
03.	UM: Kennis, innovatie en werk	5
04.	UM: Topinstituut voor Nederland in EU	5
05.	UM: Strategie voor missie en profiel	6
06.	UM: Internationalisering voor kwaliteit	7
07.	UM: Tweektalige universiteit	8
08.	CPB: Positief saldo internationale studenten voor Nederland	9
09.	UM: Groei aantal studenten uit Nederland	9
10.	UM: Terughoudend met fixus	10
11.	UM en gemeente Maastricht: huisvesting van studenten	10
12.	UM: Verwerk uitgangspunt van maatwerk in mogelijke nieuwe wet- en regelgeving	11

01.

Universiteit Maastricht (UM): sociaal-economische krachtbron

De Universiteit Maastricht (UM) is als sociaal-economische krachtbron onmisbaar voor de mensen die leven in en rond de provincie Limburg. Ze biedt dan ook niet alleen kansen aan de vele duizenden jongeren uit binnen- en buitenland die hierop studeren. UM draagt op allerlei manieren ook bij aan werk en welzijn voor de toekomst. Dat staat of valt met maatwerk in wet- en regelgeving van regering en parlement. Dit *position paper* werpt licht op de actuele wetenschappelijke en maatschappelijke betekenis van UM, wijst de weg om beschadiging hiervan te voorkomen en zo ruim baan te geven aan haar opdracht: *Voor Nederland in Europa*.

In de afgelopen vijf jaar verdubbelde het aantal buitenlandse studenten in het hoger onderwijs van Nederland. Van de huidige 340.346 studenten aan de Nederlandse universiteiten komen bijna 80.000 uit het buitenland, 14,2% meer dan in het voorafgaande collegejaar.¹ Die toename brengt voor verschillende universiteiten uitdagingen met zich mee. De UM begrijpt dat deze universiteiten vragen om sturingsmogelijkheden die hun in staat stellen de instroom van buitenlandse studenten te beheersen. Tegelijk begrijpt de UM niet als wordt gekozen voor nieuwe wet- en regelgeving die universiteiten waar deze uitdagingen helemaal niet voor gelden onnodig gaat schaden.

1. Bron: bericht d.d. 7 februari 2022 op www.universiteitenvannederland.nl.

02.

Maatwerk voor Maastricht

Universiteit Maastricht roept op tot maatwerk in wet- en regelgeving. Internationale studenten dragen sterk bij aan de voorspoedige ontwikkeling van UM zonder dat hun komst nadelen met zich meebrengt. Voor de UM onnodige regelgeving die gericht is op het terugdringen van de instroom van buitenlandse studenten kan de universiteit en haar opdracht in de samenleving ernstig en volstrekt nodeloos schaden. Maatwerk moet voorkomen dat landelijke maatregelen² alle universiteiten over één kam scheren en universiteiten als UM knakken in hun bloei. Kies voor sturing waar dit nodig is. Daarom heeft de UM eerder in het kader van de voorgestelde Wet Taal en Toegankelijkheid aangegeven:

1. Maak van taal geen knellend keurslijf dat fnuikend is voor het voortbestaan van een universiteit, haar eigen profiel en specifieke omstandigheden;
2. Geef universiteiten het vertrouwen dat zij verantwoord omgaan met de inzet van een instrument als een numerus fixus. Zij zijn als geen ander in staat naar gelang de behoefte te sturen op het aanbod aan opleidingen voor studenten. Vervangen van een meldplicht door een toestemmingsvereiste is dan ook onwenselijk;
3. Richt de wetgeving meer op het algemeen terugdringen van het aantal kansloze aanmeldingen van studenten buiten de Europese Economische Ruimte (EER³). Het enorme aantal aanmeldingen per jaar zorgt voor hoge administratieve lasten.⁴
2. Het akkoord van de nieuwe regeringscoalitie Rutte IV stelt over sturing op de instroom van studenten en aanbod van opleidingen in het vooruitzicht: 'Als de bestaande en nog in te voeren instrumenten onvoldoende blijken te zijn om schokken in de (internationale) studentenaantallen te beheersen, dan kijken we of nieuwe instrumenten nodig zijn'. <https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/detail?id=2021D50025&did=2021D50025>
3. Alle lidstaten van de Europese Unie, Liechtenstein, Noorwegen en IJsland.
4. De handling fee (bijdrage in kosten voor diplomawaardering) heeft weliswaar enig effect. Toch blijkt UM dat nog steeds 78% van de niet-EER aanmelders die wel de handling fee heeft betaald, zich alsnog niet inschrijft. Hierbij worden de vele duizenden aanmelders die nalaten de fee te betalen, eerder al uit het systeem gefilterd.

Het landelijk opleggen dat universiteiten zich voortaan internationaal niet mogen presenteren, is zinloos. Universiteiten die op de instroom willen sturen, kiezen hier al jaren niet meer voor. Desondanks blijven internationale studenten hun kant op komen.

03.

UM: Kennis, innovatie en werk

Sluiting van de Limburgse mijnen was een belangrijke reden om in 1976 Universiteit Maastricht op te richten en hiermee een duurzame impuls te geven aan de sociaal-economische wedergeboorte van de provincie. Om voldoende kritische massa samen te brengen besloot de jongste universiteit van Nederland begin jaren negentig tot internationalisering. Die stap hangt ook samen met haar aansluiting op grenzeloos wetenschappelijk onderzoek en onderwijs en is onlosmakelijk verbonden met de ligging van Limburg in de Euregio Maas-Rijn, te midden van Duitsland en België.

Samen met haar 22.000 studenten en haar docenten jaagt UM ontwikkelingen aan op het gebied van kennis, innovatie en werkgelegenheid. Zo werkt ze voor versterking van de concurrentiekracht van Limburg en Nederland met het regionale bedrijfsleven en de provincie samen in de *Brightlands campussen*. Die zijn gevestigd in Maastricht, Heerlen, Sittard-Geleen en Venlo. In een globaliserende arbeidsmarkt bieden ze zowel de regio als studenten perspectief.

Zelf schept UM in totaal 7.984 Limburgse banen, waarvan 5.223 directe banen. De bruto toegevoegde waarde van UM (onder anderen medewerkers, studenten) bedraagt jaarlijks 623 miljoen euro, waarvan iets meer dan de helft in de Euregio landt.

04.

UM: Topinstituut voor Nederland in EU

Bovendien ontwikkelt UM zich steeds meer tot dé onafhankelijke, wetenschappelijke denktank voor Nederland in de Europese Unie (EU). Met Maastricht, bakermat van het gelijknamige verdrag voor de EU, is Nederland letterlijk en figuurlijk op de hoogte van Brussel. UM beschikt hiervoor ook over een omvangrijk netwerk en ontwikkelt zich hiermee tot een lichtbaken op de landkaart.

Zo heeft UM inmiddels ruim 24.000 internationale alumni, van wie ruim 6.000 alumni in de Euregio werkzaam zijn en van wie ruim 9.000 studenten werken in een gebied binnen een straal van 100 kilometer rond Maastricht, waarbinnen ook Brussel ligt. Dit netwerk is van onschatbare waarde voor Limburg en Nederland.

Samen met partners in de regio weet UM in toenemende mate internationale studenten ook na hun studie aan de regio te binden. In de komende tijd is dit extra, hoog opgeleid arbeidspotentieel hard nodig in een regio die ook kampt met vergrijzing en verlies van veel laagwaardige industriële activiteiten. In deze situatie is het voor Limburg, en dus ook voor Nederland, van het grootste belang nieuwe bedrijvigheid aan te wakkeren. Dat lukt UM samen met het regionale bedrijfsleven en de provincie op de genoemde Brightlands campussen.

05.

UM: Strategie voor missie en profiel

Op basis van haar Strategisch Plan 2022-2026 werkt UM toe naar haar profiel als 'dé Europese universiteit van Nederland'. Ze doet dat als *living lab* en expertisecentrum, met een internationale leerervaring en -omgeving, de International Classroom (ICR), internationale netwerken en samenwerkingsverbanden, uitwisselingsprogramma's, focus op grensoverschrijdende mobiliteit en een hoogwaardig kwaliteitssysteem.

UM ontwikkelt zich vanuit haar strategie in goed vertrouwen als universiteit met een uitgesproken internationaal en Europees profiel. Ze doet dat onder andere in aansluiting op het advies van de Commissie Toekomstbestendig Hoger Onderwijs Stelsel⁵ dat het kabinet overnam.

De commissie onder voorzitterschap van dr C.P. (Cees) Veerman pleitte in haar advies voor heldere keuzes in de missie en scherpere differentiatie in profielen van instellingen, en zo voor 'een meerkleurig bestel'. De commissie stelde 'voor dat de overheid de instellingen daartoe stimuleert' en beval instellingen aan zich daarbij te baseren 'op één of enkele van de dimensies zoals gehanteerd in de Europese classificatie', waaronder regionale betrokkenheid en internationale oriëntatie.

In haar advies wees de Commissie-Veerman op de internationale concurrentiepositie van Nederland: 'De globalisering van de economie vereist een meer internationale oriëntatie van het hoger onderwijs'. Ze noemt internationalisering 'een onlosmakelijk onderdeel' van 'elke vorm van hoger onderwijs. Studenten moeten worden toegerust om in een internationale omgeving te handelen. (...) Dat vraagt van instellingen actief internationaliseringsbeleid'.

Het rapport 'Het stelsel op scherp gezet'⁶ van de Adviesraad voor wetenschap, technologie en innovatie (AWTI) concludeert dat het hoger onderwijs in Nederland niet toekomstbestendig is en doet onder andere de aanbeveling om de mogelijkheden voor selectie te verruimen. De raad koppelt dit advies aan meer specialisatie (scherpere instellingsprofielen) door instellingen.⁷

5. 'Differentiëren in drievoud | omwille van kwaliteit en verscheidenheid in het hoger onderwijs', april 2010 | <https://wp.asva.nl/asva/wp-content/uploads/sites/2/2019/04/adv-cie-toekomstbestendig-ho.pdf>
6. Adviesraad voor wetenschap, technologie en innovatie: 'Het stelsel op scherp gezet – Naar toekomstbestendig hoger onderwijs en onderzoek' (juni 2019)
7. 'Selectie aan de poort' zou volgens het rapport kunnen plaatsvinden op basis van aanvullende criteria ten opzichte van het eindexamen in het voortgezet onderwijs die 'passen in het onderwijsconcept van de opleiding' (p. 51).

06.

UM: Internationalisering voor kwaliteit

Bij UM komt het Europese en internationale profiel tot uitdrukking in een breed onderwijsprogramma. Zo richt de universiteit zich als onderwijs- en expertisecentrum op thema's die spelen in Europese en internationale grensregio's. Ook werkt UM dit profiel uit in onderwijs en onderzoek, zoals met *European Studies*, *European Public Health* (EPH), *European Law School* (ELS) en het instituut *Centre for European Research in Maastricht* (CERiM).

Bovendien werkt UM in de alliantie *Young Universities for the Future of Europe* (YUFE) mee aan het ontwikkelen en invoeren van de eerste modellen voor een Europese universiteit. De Europese Commissie gaf begin 2022 YUFE toestemming haar plan uit te voeren. UM coördineert dit ambitieuze project.⁸ Ook profileert de universiteit zich met UM Campus Brussel en haar Europees-gerichte expertisecentra, zoals het *Institute for Transnational and Euregional Mobility* (ITEM) en *Maastricht Working on Europe* (MWOE). UM hanteert voor deze internationalisering een scherp kwaliteitskader.

Internationalisering verrijkt voor UM de kwaliteit van onderwijs en de behaalde graad, onder meer door grote maatschappelijke thema's vanuit verschillende visies, achtergronden en culturen in een internationale context tegen het licht te houden. UM leert studenten om cultuurbarrières te doorbreken en te leren omgaan met verschillende waardepatronen en perspectieven. Het onderscheidende onderwijssysteem van UM verlangt van studenten dan ook een actieve en open studiehouding.

In de combinatie van International Classroom en het unieke onderwijsconcept Probleem-Gestuurd Onderwijs (PGO) werken studenten met verschillende culturele achtergronden en nationaliteiten in kleine groepjes actief aan opdrachten (tutorial groepen met maximaal 10-14 studenten).⁹ Studenten zijn zo goed toegerust voor de toekomstige arbeidsmarkt.

Ook investeert UM met studenten in projecten en initiatieven die een belangrijke maatschappelijke bijdrage leveren aan haar thuisstad Maastricht en de Limburgse regio. Ze doet dit in strategische samenwerkingsverbanden met publieke en private partners.

8. <https://www.maastrichtuniversity.nl/nl/nieuws/europese-commissie-kiest-yufe-alliantie-om-een-van-de-allereerste-europese-universiteiten-te>
9. De kleinschaligheid van PGO maakt dat je de omvang van dit onderwijs niet eindeloos kunt opschalen. Het onderwijsconcept is relatief arbeidsintensief. Het leiden van de onderwijsgroepen verlangt veel personele inzet. Ook is het aantal geschikte ruimtes hiervoor beperkt. Dit ligt wellicht anders bij meer klassieke universiteiten die nog veel werken met hoorcolleges.

07.

UM: Tweetalige universiteit

UM of Maastricht University is en blijft een tweetalige universiteit. Ze verzorgt studies in het Engels en ook in het Nederlands. Beide talen zijn ook de officiële voertalen op de universiteit. Tweetaligheid vormt een cruciaal middel voor communicatie en samenwerking en ook voor het verwerven, delen en ontwikkelen van kennis. UM ziet hierin tevens een basis voor (inter)cultureel begrip en werken in een internationale, meertalige beroepsomgeving. Steeds meer werkgevers vragen hier ook Nederlandse werknemers om.

Bij het bepalen van de taal waarin de universiteit een studie aanbiedt - UM telt in totaal 24 bacheloropleidingen -, hanteert ze als criteria: taalvaardigheid voor de betrokken arbeidsmarkt, onderwijstaal voor kwaliteit en academische vorming, onderwijsvisie en ICR, aantrekken van internationaal talent.

De studie Nederlands recht is Nederlandstalig, evenals grotendeels geneeskunde. In sommige studies, zoals psychologie, kunnen studenten kiezen voor een Nederlands- of Engelstalige opleiding. Hoe dan ook kan literatuur tevens Engelstalig zijn. Van de bacheloropleidingen is ruim 80% Engelstalig.

UM ondersteunt Engelstalig onderwijs met minimumeisen Engels bij toelating van aspirant-studenten en met minimumeisen Engels en Nederlands voor haar staf. Ze ondersteunt dit beleid met het aanbieden van taalcursussen. Een verplichte taalcursus voor docenten die nog niet voldoen aan de gestelde eisen, ondersteunt dit. Ongeveer 40% van het personeel komt uit het buitenland.

De universiteit biedt Nederlandse taalcursussen voor buitenlandse studenten aan. Ook dit kan de kans vergroten dat buitenlandse afgestudeerden in Limburg en Nederland blijven. Haar Talencentrum biedt gratis taalcursussen *Social Dutch* en workshops *Beter Schrijven in het Nederlands* aan. Een cursus *Academisch schrijven in het Nederlands* (NT1) is in ontwikkeling voor Nederlandstalige BA- en MA-studenten. Voor anderstalige studenten en medewerkers is een cursus *Nederlands op B2-niveau* (NL B2) in voorbereiding.

08.

CPB: Positief saldo internationale studenten voor Nederland

Het Centraal Planbureau (CPB) biedt in zijn notitie 'De economische effecten van internationalisering in het hoger onderwijs', uitgevoerd op verzoek van het ministerie van OCW (18 april 2012), onder 'Totaalbeeld' hiervoor een onderbouwing: 'Alles overziend, lijkt het zeer aannemelijk dat de huidige internationale studentenstromen bijdragen aan de welvaart in Nederland. Naast de overwegend positieve effecten van studentmobiliteit op internationaal niveau, kent Nederland een instroom van goede kwaliteit en dragen de studentenstromen zeer waarschijnlijk positief bij aan de overheidsfinanciën'.¹⁰

In zijn latere notitie over dit thema (september 2019) concludeert het CPB:

- Het saldo voor studenten van buiten de EER is (veel) groter, omdat zij zelf hun studie en dus het instellingscollegetarief betalen (er is geen Rijksbijdrage en geen studiefinanciering voor deze studenten) en de kans dat zij in Nederland blijven groter is.¹¹ EER-studenten zijn voor de wet gelijk aan Nederlandse studenten en dus ook de Rijksbijdrage per student aan universiteiten.
- 'Van afgestudeerden aan een wetenschappelijke opleiding zijn afgestudeerden in de vakgebieden Natuurwetenschappen, Techniek en Onderwijs na vijf jaar het vaakst nog in Nederland.'

10. Notities van het CPB (d.d. 18 april 2012, september 2019) noemen een batig saldo van de internationale studentenstromen voor de Nederlandse overheidsfinanciën 'zeer aannemelijk' maar zijn onzeker over de omvang hiervan.

11. 'Economische effecten van internationalisering in het hoger onderwijs en mbo' | CPB Notitie, september 2019

09.

UM: Groei aantal studenten uit Nederland

De internationale oriëntatie van UM maakte de groei mogelijk van zo'n 6.000 studenten naar een volwaardige academische gemeenschap van momenteel ongeveer 22.000 studenten, van wie 43% uit Nederland komen, 19% uit Duitsland en 8% uit België. Van de overige studenten komt 22% uit de EER (vooral uit Frankrijk, Spanje en Italië) en 8% van buiten de EER.

In de werving neemt de Nederlandse 'studiekiezer' een zeer belangrijke plaats in voor UM. Het aantal studenten uit Nederland neemt flink toe, van 7.908 in 2017 tot 9.612 in 2021. Vanuit haar internationale oriëntatie streeft UM naar een goede verdeling van nationaliteiten. UM ziet geen verdringing van Nederlandse studenten uit haar opleidingen door buitenlandse studenten. Groei is voor UM overigens geen zelfstandig doel. Ze zet in op een verdere ontwikkeling langs lijnen van de inhoud.

10.

UM: Terughoudend met fixus

UM beperkt momenteel slechts bij drie opleidingen de toelating van studenten (fixus): *Psychologie*, *International Business* en *Geneeskunde*. *Global Studies*, *University College Maastricht*, *University College Venlo* en *Maastricht Science Programme* hanteren een selectie op basis van het predicaat kleinschalig en intensief onderwijs. Deze 'typische colleges' vallen onder de code Centraal Register Opleidingen Hoger Onderwijs (CROHO).

Omdat Engelstalige opleidingen ook voor veel Nederlandse studenten aantrekkelijk zijn is een algehele numerus fixus op Engelstalige opleidingen dikwijls niet gunstig voor Nederlandse studenten. Een specifiekere numerus fixus voor niet EER-studenten is voor UM minder relevant wegens hun structureel beperkte populatie (minder dan 10% van de instroom). Wel zou een sterke vermindering van niet EER-studenten ongunstig zijn voor de diversiteit van de studentenpopulatie die het onderwijs en de ontwikkeling van studenten verrijkt.

11.

UM en gemeente Maastricht: huisvesting van studenten

Ondanks de forse groei van de studentenpopulatie is het tekort aan studentenkamers in Maastricht de afgelopen jaren beperkt geweest. De gemeente Maastricht speelt samen met de universiteit in op de behoefte aan kamers. Een aparte Woonprogrammering Studentenhuisvesting onder regie van de gemeente vormt de leidraad voor de toekomstige realisatie van woonruimte voor studenten. Dit programma voorziet nu al over voldoende huisvesting. Afgelopen jaar leek er nog een beperkt te kort op te treden. De UM heeft toen aankomend studenten hierop gewezen en gericht geadviseerd pas voor de naar Maastricht te komen als huisvesting was geregeld.

12.

UM: Verwerk uitgangspunt van maatwerk in mogelijke nieuwe wet- en regelgeving

Kortom, de Universiteit Maastricht (UM) is als sociaal-economische krachtbron onmisbaar voor de mensen die leven en werken in en rond de provincie Limburg. Aan UM studeren vele duizenden jongeren uit binnen- en buitenland. Internationale studenten dragen beslissend bij aan de voorspoedige ontwikkeling van UM en de sociaal-economische ontwikkeling van de regio die beide een (inter)nationale thuismarkt hebben.

Het opleggen van generieke wet- en regelgeving kan UM en haar opdracht in de samenleving ernstig en volstrekt nodeloos schaden. Daarom roept UM regering en parlement op tot maatwerk.

Fotografie:
Cover
Achterzijde

Philip Driessen
Arjen Schmitz

